

Ponos naših mačevalaca

KAO DUGOGODIŠNJI GLAVNI UČITELJ MAČEVANJA U TEČAJU U BEČKOM NOVOM MJESTU, MILAN NERALIĆ JE UŽIVAO VELIK UGLED U VOJSCI I GRAĐANSTVU. U ONO VRIJEME KADA JE MAČEVANJE BILO SASTAVNI DIO DOBROG ODGOJA, NERALIĆ JE SLUŽIO KAO PRIMJER ODGOJITELJIMA I ODGAJANIMA. KAO BORAC I PEDAGOG STAVLJEN JE U RED NAJVEĆIH MAČEVALACA SVIJETA

Milivoj Radović

(Objavljujemo ovaj izvanredan članak istaknutog hrvatskog povjesničara športa koji je tiskan u prvom broju časopisa Povijest sporta 1970. godine)

Milan, iz milja zvan Mića, potječe iz seljačke obitelji. Rođen je u Slunju 26. veljače 1875., a umro je u Bečkom Novom Mjestu 17. veljače 1918. godine. Pretke mu znamo unatrag više od 160 godina. Sve nam poznate generacije Neralića odlikovale su se bistrinom duha i odličnim fizičkim kvalitetama. Otac Mijat, rođen 1851. godine, imao je tri sina i tri kćeri. Najstarije dijete bio je Milan. Milanov brat (brat od strica) Fran (1885. - 1963.) bio je bankarski činovnik i operni solist. Fran i Ljubica rođena Potočki, roditelji su našeg slavnog opernog pjevača Tomislava Neralića.

Neralićevo školovanje

Osam razreda "Građanske učionice" završio je u Slunju 1882./1890. Dva razreda "Kraljevske mužke škole" (učiteljske škole) svršio je u Petrinji (1890./1992.). Upisao se u treći, a završni tečaj nije mu bio dopušten ni u Petrinji, niti u Zagrebu. Razlog tome bili su razni dački nestašluci, te po jednoj verziji - neposlušnost prema profesoru i učitelju Mili Babiću, a prema drugoj sukob s profesorom Antunom Pechanom, koji mu je predavao *Hrvatski ili srbski jezik i stenografiju*. Prema toj drugoj verziji prilikom "nogometanja" razbijen je profesorov prozor. Nakon toga profesor je u školi postavio Milanu pitanje: "Reci ti meni jednu pogodbenicu rečenicu". Milan je ustao i odgovorio: "Uh da mi dođeš šaka, smrvio bih te". Uvidjevši da ne može nastaviti školovanje u Učiteljskoj školi, dobrovoljno se prijavio u vojsku u Karlovcu (1893.). Tu je prvi put vidio mačevanje na mačevalačkoj akademiji časnika i podčasnika. Pravi razlog Neralićeva udaljenja iz škole valja tražiti u njegovom mladenačkom, gotovo neobuzdanom temperamentu. No kasnije, u Bečkom Novom Mjestu, vidimo ga u sasama drugom svjetlu.

Svestrani sportaš

Bio je srednjeg rasta, širokih ramena, čvrstih kostiju, velikog obujma prsnog koša i kapaciteta pluća. Već u najranijoj mladosti iskazivao je odlike svestranog sportaša. Bio je izvrstan vježbač na ručama, preči i krugovima. Isto tako bio je odličan plivač. Rado je vježbao dizanje utega. Planinarenje mu je bilo velika strast. Gledaoci su se divili njegovim smjelim skokovima u Koranu kada je izvodio dvostruki salto. Skijao se u Alpama. Bio je u stanju na leđima ponijeti biljarski stol. U rodnom kraju često se nadmetao u bacanju kamena s ramena i u skokovima na mješinu. Nikada nje mirovao, a kako je sam govorio, "nikada nije imao vremena". U

svemu je tražio uzroke i zahtijevao donošenje otvorenih odluka. U radu nije priznavao poteškoće, a neustrašivost je izvirala iz čitava njegova bića. Bio je dobronamjeran, altruist, svi su ga voljeli i poštovali. Iako je najveći dio života proveo u Bečkom Novom Mjestu, Beču i Berlinu, srcem i dušom ostao je Kordunaš, govorio je njemački, a "mislio hrvatski". Veliki dio zarade dijelio je s našim studentima u inozemstvu.

Česti posjeti rodnom kraju

Milan se oženio Wilhelminom rođenom Preis u Berlinu 1911. godine. Često je sa suprugom sudjelovao na zabavama koje je priređivalo slunjsko pjevačko društvo Lovor, u Slunju, Generalskom Stolu, Plitvicama i Lešiću. Da i sam izravno doprinese uspjehu zabave, sa svojom suprugom u Slunju je, u sklopu zabave, priredio mačevalačku akademiju. Često je dobivao pozive istaknutih ličnosti ondašnje Austrije i Njemačke da sudjeluje u lovu. "*Draž mi je slunjska bujad* - odgovorio je, čitajući ta pisma u Slunju - *nego njihovi dvorci i staklenici s palmama*". Imao je jedan dvoboj. Nije se mogao pomiriti s činjenicom da mora raniti protivnika. Smišljeno, učinjeno. Navalio je i protivniku nanio laku ranu. Liječnik je zaustavio borbu, a sekundanti oglasili "*Zadovoljština je data u potpunosti*". Nikada nisam, govorio je Richard Verderber, komandant tečaja, vidio *Neralića tako sretna kao taj put*. Po svojoj plemenitoj naravi ni u dvoboju nije mogao nekome nešto nazao učiniti.

Tečaj za učitelje mačevanja

U tečaju za vojne učitelje mačevanja i tjelovježbe u Bečkom Novom Mjestu 1895./1998., iskazala se njegova upornost, proni-cljivost i nepokolebljiva volja za svladavanjem zadataka. Svaku akciju morao je u potpunosti ovladati. U Tečaj je ušao kao mladić s ocjenom: zbijen, zdepast, trom i neelastična hoda. Prema toj ocjeni vjerovalo se da u Tečaju ne će uspjeti i da će biti vraćen u pukovniju. No od lošeg učenika postao je odličan učitelj i borac,

a od zdepasta Kordunaša - elegantan čovjek. U Tečaj su primani samo najperspektivniji mačevaoci i vježbači iz svih pukovnija Austro-Ugarske. Nakon tri mjeseca vježbanja u Tečaju je obavljena rigorozna selekcija. Na prvom kontrolnom ispitu Neralić je dobio negativnu ocjenu, ali je učinio ono što nitko nije očekivao. Zamolio je zapovjednika da mu da rok za popravak. Iskrena molba i odlučnost imponirala je zapovjedniku. Molba je pozitivno riješena. Neralićeva željezna volja došla je do punog izražaja. Rad nogu vježbao je u spavaonici, a kada mu

Trening Milana Neralića i grofa Schaffenbergera u Berlinu 1911. godine

je to bilo zabranjeno, nastavio je s vježbanjem na tavanu, pa i do pola noći. Kada mu je i to mjesto za vježbanje bilo zabranjeno, nastavio je u podrumu kasarne. Da mu se lijeva noga ne pomiče naprijed, vezao ju je za tavanicu. Tako je usavršavao mačevalački ispad. Nakon nekoliko mjeseci, na ponovnom ispitu Neraliću je dodijeljena ocjena - odličan!

Neralić postaje glavni učitelj mačevanja

Umjesto da se vrati u pukovnicu, završio je "Normalni kurs", a godinu dana iza toga i "Specijalni kurs". Zatim je u Tečaju (od 1898.) bio pomoćni, a od 1901. do 1908. godine glavni učitelj mačevanja. Rad nogu usavršio je do te mjere da je jedini u svijetu izvodio "shut" ("leteći ispad") tj. skok naprijed - ispad. Kod ove akcije nakon skoka umjesto doskoka mačevalac (dok leti) u zraku načini ispad. U tom položaju pada na tlo. 'Shut' nije izvodio niti Aladár Gerević, najveći sabljaš svih vremena i mačevalac koji je u praksi rad nogu dotjerao do savršenstva. Radi usavršavanja obrane lijevim bi se ramenom postavio uza zid te se branio samo oružjem, a ne i uzmicanjem. U istu svrhu učio se braniti sa sabljom, u koje je lit bila skraćena (prebijena) na 30 do 40 cm dužine. Radi vježbanja navale protivnik je stao uza zid, a Neralić je napadao. Napad (korak naprijed - ispad) mu je bio tako brz da se gotovo i nije našao mačevalac koji bi taj napad branio, pa makar je Neralić - radi vježbe unaprijed, izjavio na koji dio pogodajne plohe će gadati. Od rane mladosti u rodnom Kordunu imao je pasiju hvatati zmije otrovnicu i hrvati se s medvjedom. Tako je i nesvjesno vježbao refleksi i mačevalački "tempo" u napadu i obrani. Učio je mačevanje sa sva tri oružja. Pobjeđivao je u sva tri oružja, a najjači je bio u sablji.

Neralić kao učitelj mačevanja

Bio je izvrstan trener i odličan pedagog. Njegovu oku, pa bilo u učionici i do 40 učenika, nije ništa izbjeglo. Najveće je zadovoljstvo pokazivao kada je kojim obeshrabrenom učeniku vratio volju za učenje i vjeru u uspjeh. Njegovi učenici bez predaha slušali su njegova teoretska predavanja, a s osobitim zanimanjem pratili su njegovo pokazivanje akcija. U Tečaju (1908./1914.) bio je dostojan nasljednik svojih velikih učitelja Heinricha Tennera i Rudolfa Broscha, a u "Union - Fechtklubu" u Beču slavnog Luigija Barbasettija. Vojnički stalež napustio je 1908. te otišao u Berlin, gdje je (1908./1914.) podučavao u građanskim i vojničkim klubovima (Centralni zavod za tjelovježbu, Njemačko-talijanski mačevalački klub, Oficirski mačevalački i jahački klub, Vojnotehnička akademija, Mačevalačka dvorana domobranskog oficirskog Kasina, Mačevalačka dvorana Neralić "Fechtsaal Neralitsch", Berlin, Charlottenburg 2). Od 1914. do 1917. podučavao je mačevanje i skijanje u Terezijanskoj vojnoj akademiji (Theresianische Militärakademie) u Bečkom Novom Mjestu i bečkom "Union - Fechtklubu". I u Neralićevo vrijeme u Tečaju je mačevanje učio stanoviti broj tečajaca iz naših krajeva, koji svoje znanje imaju zahvaliti upravo Neraliću.

Neralić kao natjecatelj

Kao profesionalni učitelj mačevanja na turnirima nije nastupao u borbi s amaterima. Već od 1898. godine kao pomoćni učitelj mačevanja, a zatim kao učitelj mačevanja, nastupao je s velikim uspjehom na vojnim turnirima (Armeefechtturnieren) i mačevala-

Milan
Neralić

čkim akademijama po cijeloj Austro-Ugarskoj, te na velikim turnirima i mačevalačkim akademijama u inozemstvu. S velikim francuskim majstorom Kirchhofferom imao je meč u Beču 1904. godine.

Dosad nismo bili u mogućnosti skupiti podatke o svim Neralićevim nastupima. Navodimao samo najmarkantnije nastupe, a podatke crpimo iz članka Richarda Verderbera: "Mačevalački fenomen" (Der Fechtsport, Beč, 1931.), pisma Wilhelmine Neralić koja posjeduje izreske iz novina, te dr. Ferenc Mező: "Les jeux olympiques" (1956.).

U Parizu su 1900. održane II. olimpijske igre. U mačevanju, natjecanje u sablji za učitelje mačevanja profesionalce održano je od 23. do 27. lipnja 1900. Konačni rezultati: 1. Conte (Italija) 7 pobjeda; 2. Santelli (Italija) 6 pobjeda; 3. Neralić (Austrija) 4 pobjede; 4. Delibes (Francuska) 3 pobjede; 5. Michaux (Francuska) 3 pobjede; 6. Anchetti (Francuska) 2 pobjede; 7. Zachavrot (Francuska) 2 pobjede, 8. Hebrant (Francuska) 1 pobjeda.

Utjecaj Neralića na mačevanje u nas

Neralić, kao dugogodišnji glavni učitelj mačevanja u Tečaju u Bečkom Novom Mjestu (1901./1908.), uživao je velik ugled u vojsci i građanstvu. U ono vrijeme kada je mačevanje bilo sastavni dio dobrog odgoja, Neralić je služio kao primjer odgojiteljima i odgajanima. Kao borac i pedagog stavljen je u red najvećih mačevalaca svijeta. Velik broj podoficira i oficira iz naših krajeva svršili su Tečaj u Bečkom Novom Mjestu, učeći mačevanje bilo izravno od Neralića, bilo od Neralićevih učenika. Služeći zatim po cijeloj našoj zemlji, prenosili su stečeno znanje na naše mačevalce. Među polaznicima Tečaja posebno su zaslužni za razvitak našeg mačevanja Matija Murković, Stjepan Kerec, Karlo Blaha, Ottokar Schulz, Dragutin Pöztzl, Janko Mesarić i Đorđe Barako. Neralićev učenik Rudolf Cvetko, prvi Slovenac na olimpijskim igrama, osvojio je 1912. godine u Stockholmu srebrnu medalju. U svoj rodni Slunj i Zagreb dolazio je radi mačevanja i odmora. U Zagrebu je nastupao na mačevalačkim akademijama (1902. u sablji), na koje je dovodio i ondašnje najbolje učitelje mačevanja. Godine 1912. priredio je mačevalačku akademiju u Slunju i nastupao sa suprugom Wilhelminom. Od Neralićevih mačevalačkih rekvizita sačuvan je floret i bijeli dres (bluza i hlače). Te rekvizite i dio opreme sačuvala je Ljubica udova Frana Neralića, a danas su u fondusu Muzeja fizičke kulture Hrvatske. Neralićev dolazak u Slunj i Zagreb najavljen je s najvećom pažnjom. Njegovi nastupi na akademijama praćeni su s osobitim zanimanjem i uvijek su davali novi polet razvoju našeg mačevanja. Neralić je bio i ostao ponos naših mačevalaca od najstarijih generacija do danas.

Izvori i literatura

1. Neralich, M. (1914), Einleitung zum Degenfechten, Berlin.
2. Silberer, V. In memoriam, Allgemeine Sport - Zeitung, Beč, 24. 2. 1918.
3. Verderber, R. Ein fechterisches Phänomen, Der Fechtsport, Beč, 1931, str. 13.
4. Mezo, F. (1956), Les jeux olympiques modernes, Budimpešta.
5. Radović, M. Neralić, Sportska tribina, Zagreb, 1964, br. 24.